

بررسی نقش نگرش‌های والدین و معلمان به مدرسه در احساس تعلق دانش آموزان به مدرسه: نقش واسطه‌ای انگیزش تحصیلی

محبوبه البرزی*، فریبا خوشبخت**، مریم زکی‌زاده***

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش واسطه‌ای انگیزش تحصیلی در رابطه‌ی بین نگرش‌های والدین و معلمان به مدرسه و احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان دوره ابتدایی بود. شرکت‌کنندگان این پژوهش شامل ۱۶۰ دانش‌آموز دختر و پسر پایه‌های پنجم و ششم ابتدایی شهر شیراز و مادرانشان به همراه معلمان آن‌ها (۳۲ نفر) بودند که با روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات از پرسش‌نامه تعلق به مدرسه بری و همکاران، پرسش‌نامه نگرش والدین به مدرسه سامال، پرسش‌نامه نگرش معلمان به مدرسه تالیس، و پرسش‌نامه انگیزش تحصیلی رایان و کانل استفاده گردید. برای تعیین پایایی و روایی ابزارها به ترتیب از روش آلفای کرونباخ و تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. شواهد مؤید روایی و پایایی مطلوب پرسش‌نامه‌ها بود. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS مورد تحلیل قرار گرفت و شاخص‌های برازش مدل استخراج و مدل پژوهش تأیید گردید. یافته‌ها نشان دادند که نگرش والدین به مدرسه هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیر مستقیم و با واسطه‌گری انگیزش تحصیلی پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنی‌دار احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان بود؛ اما نگرش معلمان به مدرسه فقط به صورت مستقیم در احساس تعلق به مدرسه نقش معنی‌داری نشان داد. همچنین، هرچند بعدها سبک تنظیم خودکنترلی و سبک تنظیم خوداستقلالی در باورهای انگیزش هر دو پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنی‌دار احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان بودند لیکن بعد خوداستقلالی پیش‌بینی‌کننده قوی‌تری در این خصوص بود. در راستای یافته‌های این پژوهش پیشنهاد می‌شود در نظام تربیتی خانواده و مدرسه، به نگرش‌ها و باورهای والدین و معلمان به مدرسه به عنوان افراد تأثیرگذار توجه بیشتری گردد تا زمینه انگیزش تحصیلی و احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان فراهم گردد.

واژگان کلیدی: احساس تعلق به مدرسه، انگیزش تحصیلی، نگرش معلم، نگرش والدین

* دانشیار روان‌شناسی تربیتی، بخش مبانی تعلیم و تربیت، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران (نویسنده مسئول)،
(malborzi@shirazu.ac.ir)

** دانشیار روان‌شناسی تربیتی، بخش مبانی تعلیم و تربیت، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
(khosbakht@shirazu.ac.ir)

*** کارشناس ارشد آموزش و پرورش ابتدایی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران (zakizadeh@yahoo.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۲/۴ تاریخ دریافت مقاله نهایی: ۱۴۰۰/۱۰/۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۲۵

مقدمه

نظام آموزش و پرورش ایران در سال‌های اخیر با تغییراتی در میزان توجه و علاقه دانش‌آموزان به مدرسه و موضوعات درسی مواجهه بوده است که این مسئله در پژوهش‌های مختلف با سازه‌های متعددی همچون اهمال‌کاری تحصیلی، علاقه به مدرسه، مشارکت در فعالیت‌های مدرسه و سازگاری در مدرسه مورد بررسی و پژوهش قرار گرفته است (البرزی، خوشبخت و درودی، ۱۳۹۸). از سازه‌های مرتبط در این زمینه احساس تعلق به مدرسه^۱ است. مدرسه محیطی است که کودکان در آن شایستگی، شکست، موفقیت، محبوبیت، انزوا و طردشدن را تجربه می‌کنند و می‌فهمند که برای ارزشمندبودن باید موفقیت کسب کنند. یکی از عوامل موفقیت در مدرسه احساس تعلق به مدرسه و فضای آموزشی است. احساس تعلق به مدرسه که دارای سطوح مختلف شناختی و اجتماعی است عاملی مهم برای دانش‌آموزان به شمار می‌آید (الن، کرن، ولا-بردریک، هاتی و واترز، ۲۰۱۸). لیو، کارنی، کیم، هازلر و گو^۳ (۲۰۲۰) احساس تعلق به مدرسه را بر مبنای میزان ارتباط و دلبستگی دانش‌آموزان به معلمان و همکلاسی‌ها تعریف می‌کنند. ارسلان^۴ (۲۰۲۰) احساس تعلق به مدرسه را نیازی روان‌شناختی می‌داند که با پیامدهای مثبت و منفی در رفتارهای مدرسه‌ای و تحصیلی دانش‌آموزان تعیین می‌گردد. ارسلان، آلن و رایان^۵ (۲۰۲۰) معتقدند احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان با سلامت روان و بهزیستی، همبستگی مثبت و معنی‌داری دارد. سیکریکسی و ارزن^۶ (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان دادند احساس تعلق به مدرسه با رضایت از زندگی همبستگی مثبت و معنی‌دار و با اهمال‌کاری تحصیلی همبستگی منفی و معنی‌دار دارد. یون، لی و شیا^۷ (۲۰۱۲) نیز معتقدند احساس تعلق به مدرسه عبارت است از اینکه دانش‌آموزان چه احساسی نسبت به مدرسه، همسالان، معلمان و کادر آموزشی دارند. وانگ، تیان و هوبنر^۸ (۲۰۱۸) بر این باورند که محیط مدرسه در صورتی که نیازهای اصلی کودکان از جمله ثبات، استقلال فردی، حمایت و پذیرفته شدن در میان دوستان را برآورده کند باعث ایجاد تعلق خاطر یا احساس تعلق به مدرسه می‌شود. احساس تعلق به مدرسه، موجب ایجاد احساس تعهد به مدرسه و اعتقاد بر مهم بودن مدرسه در دانش‌آموزان می‌گردد. علاوه بر این، ادراک مثبت از رابطه معلم و دانش‌آموز، ارتباط بین همسالان و فرصت‌هایی برای مشارکت در مدرسه، از پیامدهای مثبت احساس تعلق به مدرسه است (پرینس و هادوین^۹، ۲۰۱۳). علاوه بر تعاریف متعدد، رویکردهای نظری مختلفی نیز در تبیین احساس تعلق به مدرسه توسط

^۱. belonging to school

^۲. Allen, Kern, Vella-Brodrick, Hattie, & Waters

^۳. Liu, Carney, Kim, Hazler, & Guo

^۴. Arslan

^۵. Arslan, Allen, & Ryan

^۶. Çıkrıkçı & Erzen

^۷. Yuen, Lee, & Shea

^۸. Wang, Tian, & Huebner

^۹. Prince & Hadwin

نظریه‌پردازان ارائه شده است. در رویکرد زیست‌بوم‌شناسانه^۱ احساس تعلق به مدرسه به‌طور کلی بر نقش اجتماعی افراد تأکید دارد. در این دیدگاه، نگرش دانش‌آموزان به مدرسه مبتنی بر زیست‌بوم (جامعه و افراد مهم) خود آنها است و این زیست‌بوم نیز در افزایش پیوند دانش‌آموزان با محیط مدرسه موثر است. براساس این رویکرد، احساس تعلق به مدرسه شامل کیفیت پیوند محیط مدرسه با گروه‌های موجود در جامعه (خانواده، معلمان و...) نیز می‌شود. در این رویکرد مدرسه بخشی از جامعه محسوب می‌شود که برای شناخت آن باید بافت جامعه را مورد بررسی قرار داد. تمرکز این رویکرد بر سلامت دانش‌آموزان و بازده یادگیری آنان است (کارچر^۲، ۲۰۰۵). از نگاه پدیدارشناسان^۳ احساس تعلق به مدرسه پیوندی محکم بین دانش‌آموز و محیط آموزشی است و این احساس نقشی مهم در رابطه‌ی بین دانش‌آموز و مدرسه دارد که اگر مثبت و سازنده باشد موجب گسترش ارتباط عمیق فرد با محیط آموزشی خود می‌گردد و با گذر زمان عمق بیشتری می‌یابد (دانکلی، زاروف و بلانک‌استین^۴، ۲۰۰۶). در رویکرد شمول^۵ احساس تعلق به عنوان میزان شمول و فعالیت دانش‌آموز در تکالیف مدرسه و فعالیت در امور فوق برنامه تعریف می‌شود (مکنلی^۶، ۲۰۰۲). رویکرد محیط‌گرایان^۷ بر فعالیت‌های مختلف در محیط مدرسه بر اساس عوامل اجتماعی، کنش‌ها و تمایلات انسان‌ها تأکید می‌کند و معتقد است ویژگی هر یک از عوامل ذکر شده نقش موثری در شکل‌گیری احساس تعلق به مدرسه دارد. بنابراین احساس تعلق یکی از علائم و عوامل مهم در ارزیابی ارتباط انسان با محیط است. در این رویکرد ارتباط عمیق فرد با محیط مطرح است و فرد نوعی هم‌ذات‌پنداری بین خود و مکان مورد نظر احساس می‌نماید (هایدیلگو و هرناندز^۸، ۲۰۰۱). افزون بر تعاریف و رویکردهای نظری در ادبیات پژوهش، احساس تعلق به مدرسه با عنوان‌های دیگری همچون دلبستگی به مدرسه^۹، پیوند با مدرسه^{۱۰}، مشارکت در مدرسه^{۱۱} و اجتماع مدرسه‌ای^{۱۲} نیز توصیف شده است. جدا از مفاهیم و سازه‌های متعدد، بیشتر پژوهش‌ها به شناسایی عوامل موثر بر دلبستگی و احساس تعلق دانش‌آموزان به فضای مدرسه و محیط آموزشی پرداخته‌اند و نشان داده‌اند که احساس تعلق به مدرسه با ویژگی‌های فردی و اجتماعی دانش‌آموزان ارتباط دارد (چاپمن، باکلی، شیهان، شوچت و رومانیک^{۱۳}، ۲۰۱۱). در ارتباط با عوامل فردی نقش شناخت، انگیزش،

^۱. bio-ecological approach

^۲. Karcher

^۳. phenomenological approach

^۴. Dunkley, Zuroff, & Blankstein

^۵. inclusive approach

^۶. McNeely

^۷. environmental approach

^۸. Hidealgo & Hernandez

^۹. school attachment

^{۱۰}. school bonding

^{۱۱}. school engagement

^{۱۲}. school community

^{۱۳}. Chapman, Buckley, Sheehan, Shochet, & Romaniuk

ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های یادگیری قابل ملاحظه است و در ارتباط با عوامل اجتماعی نقش عوامل خانوادگی و عوامل مدرسه‌ای همچون معلمان مورد تأکید محققان قرار گرفته است (احمدی، حسنی و احمدی، ۲۰۲۰؛ مولیناری و ماملی^۱، ۲۰۱۸).

در خصوص نقش عوامل فردی مهم در ایجاد احساس تعلق در دانش‌آموزان موضوع انگیزش تحصیلی قابل توجه است. انگیزش تحصیلی^۲ سازه‌ای است که عوامل متعددی در شکل‌گیری آن نقش دارند. انگیزش تحصیلی به رفتارهایی اطلاق می‌شود که منجر به یادگیری و پیشرفت دانش‌آموزان می‌گردد (مقیمیان و کریمی، ۱۳۹۱). تحقیقات مختلف نشان داده‌اند که انگیزش تحصیلی با افزایش احساس تعلق به مدرسه رابطه مثبت و معنی‌داری دارد (اوکیفی^۳، ۲۰۱۳). هنگامی که دانش‌آموزان سطح انگیزش بالاتری برای یادگیری و پیشرفت داشته باشند، احساس تعلق به مدرسه را بیشتر تجربه می‌کنند (فریمن، آندرمن و جنسن^۴، ۲۰۰۷). ادلیبو^۵ (۲۰۰۷) در پژوهش خود نشان داد بین احساس تعلق به مدرسه با انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی همبستگی مثبت و معنی‌دار وجود دارد. ریشلی، هوبنر، آپلتون و آنتارامیان^۶ (۲۰۰۸) نیز دریافته‌اند انگیزش در میزان مشارکت در فعالیت‌های مدرسه و همچنین یادگیری تأثیر دارد. حکیم‌زاده، ابولقاسمی نجف‌آبادی و نجاتی (۱۳۹۱) در پژوهش خود بر رابطه‌ی بین انگیزش پیشرفت و احساس تعلق به مدرسه تأکید نمودند. رمضان‌پور، کوروش‌نیا، مهریار و جاویدی (۱۳۹۸) در بررسی نقش عوامل خانوادگی در احساس تعلق به مدرسه دریافته‌اند بین نوع رابطه والدین و فرزندان و همچنین خودتنظیمی تحصیلی و احساس تعلق به مدرسه رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد. همچنین میرزابیگی، بختیارپور، افتخارصعادی، مکوندی و پاشا (۱۳۹۷) و اورنجن و شاطریان محمدی (۱۳۹۴) در تحقیقات خود نشان دادند رابطه مثبت و معنی‌داری بین انگیزش و احساس تعلق به مدرسه وجود دارد.

چنانچه گفته شد علاوه بر عوامل فردی، عوامل اجتماعی نیز بر احساس تعلق به مدرسه و همچنین انگیزش تحصیلی تأثیرگذار هستند که از مهم‌ترین این عوامل، خانواده و مدرسه است. خانواده از طریق ارتباط با فرزندان خود و نیز نوع نگرشی که به فعالیت‌های تحصیلی آنان دارد بر احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه اثر می‌گذارد (اصلان‌ترک و ماولی^۷، ۲۰۲۰؛ مولر، سیهاس و پیش^۸، ۲۰۲۰). والدین همچنین نقش مهمی در ایجاد انگیزش یادگیری، توجه، ثبات در انجام تکالیف، وابستگی و تعهد به مدرسه و مهارت‌آموزی در کودکان خود دارند (مرکز ملی آمارهای تحصیلی

^۱. Molinari & Mameli

^۲. academic motivation

^۳. O'Keefee

^۴. Freeman, Anderman, & Jensen

^۵. Adelabu

^۶. Reschly, Huebner, Appleton, & Antaramian

^۷. Aslanturk & Mavili

^۸. Moeller, Seehuus, & Peisch

ایالات متحده^۱، ۲۰۰۶). به عبارتی با توجه به اینکه فرزندان در محیط خانواده رشد می‌کنند، والدین به عنوان اولین عامل تأثیرگذار بر کودکان نقش مهمی در رشد و تحول همه جانبه آن‌ها از جمله انگیزش و پیشرفت تحصیلی و پیامدهای دیگر همچون احساس تعلق به مدرسه دارند (تنهای رشوانلو، سعیدی رضوانی، جامی و سیادتی شامیر، ۲۰۲۰). راتل، گای، لاروس و سنکال^۲ (۲۰۰۴) دریافتند دانش‌آموزانی که مشکلات انگیزشی دارند دارای والدینی هستند که توجه کمی (مراقبت کم) به فعالیت‌های تحصیلی فرزندان خود دارند و رفتارهای مستقلانه آنان را کمتر تأیید می‌کنند. یولا، صغیر، ستار و خان^۳ (۲۰۱۳) در پژوهشی نشان دادند که عوامل خانوادگی از جمله داشتن رابطه خوب با والدین و داشتن والدین حمایت‌کننده و مشوق در انگیزش فرزندان حائز اهمیت است. آلبایراک و کابر^۴ (۲۰۱۸) نیز در پژوهش خود نتیجه مشابهی کسب نمودند.

علاوه بر خانواده عوامل مدرسه‌ای نیز از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر احساس تعلق به مدرسه و انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان است. در میان عوامل مدرسه‌ای، معلم در تعلیم و تربیت دانش‌آموزان دارای جایگاه ویژه‌ای است. پژوهش‌های انجام شده درخصوص احساس تعلق به مدرسه، بر رابطه بین معلم و دانش‌آموز متمرکز هستند (بوکر^۵، ۲۰۰۶). تحقیقات نشان می‌دهند روابط مثبت دانش‌آموزان با معلمان پیش‌بینی‌کننده تغییرات در انگیزش، احساس تعلق، علاقه به مدرسه، انتظارات، دستاوردها و همچنین تعامل، تلاش و عملکرد آنان است (گیانی و اوگوین^۶، ۲۰۱۰). معلمان مهم‌ترین نقش را در ایجاد احساسات و افزایش حس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان ایفا می‌کنند. آن‌ها با خلق موقعیت‌ها و فرصت‌هایی به منظور کمک به دانش‌آموزان برای تجربه احساس تعلق به مدرسه، همکلاسی‌ها و دیگر معلمان وظیفه خطیری را عهده‌دار هستند (ایتو^۷، ۲۰۱۱). تفاوت در نوع نگرش معلمان به مدرسه موجب تفاوت در عملکرد شغلی و نقش آنان در ایجاد انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود (جیانگ، رزنزویگ و گسپارد^۸، ۲۰۱۸). کرهانن، لیننماکی و اونیو^۹ (۲۰۱۴) نشان دادند که نگرش و حمایت مثبت معلم، باعث ایجاد احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموز می‌شود. محققان مذکور دریافتند هشت ویژگی اصلی مثبت معلم شامل: مراقبت‌کردن، حمایت‌کردن، احترام گذاشتن، گوش دادن به دانش‌آموز، رفتار منصفانه داشتن، انتظارات، تشویق و ارزش‌گذاری در افزایش یا کاهش احساس تعلق دانش‌آموزان حائز اهمیت است. استیونز، هامان و

¹. National Center for Education Statistics (NCES)

². Ratelle, Guay, Larose, & Senecal

³. Ullah, Sagheer, Sattar, & Khan

⁴. Albayrak & Caber

⁵. Booker

⁶. Giani & O'Guinn

⁷. Ito

⁸. Jiang, Rosenszweig, & Gaspard

⁹. Korhonen, Linnanmäki, & Aunio

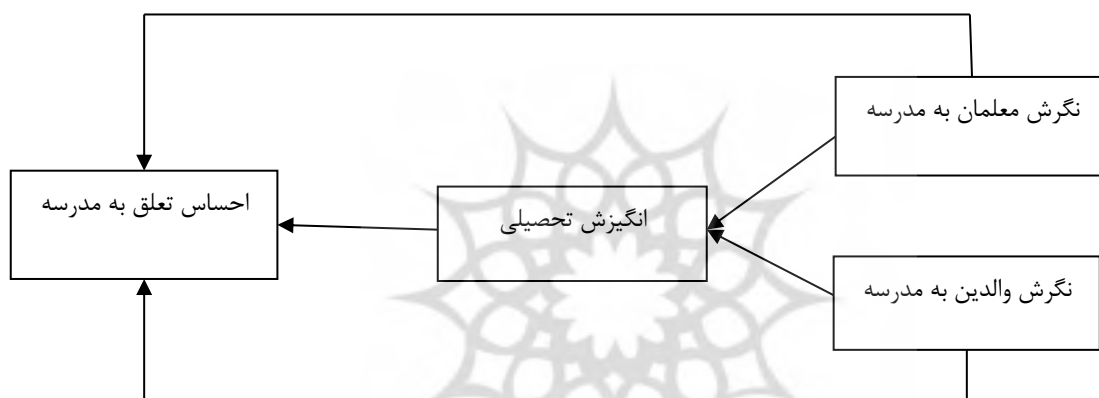
اولیورز^۱ (۲۰۰۷) در پژوهشی نقش معلمانی که از جهت گیری سلطه و فشار تحصیلی استفاده می کنند و بر احساس تعلق به مدرسه دانش آموزان تأثیر می گذارند را ارزیابی کردند و دریافتند این معلمان دانش آموزان را برای رسیدن به اهدافشان به چالش می کشند و این چالش بر روی احساس تعلق به مدرسه آنان تأثیر منفی می گذارد. یون و همکاران (۲۰۱۲) در تحقیقی که روی دانش آموزان چینی انجام دادند، از آن ها خواستند به عواملی که بر میزان احساس تعلق شان به مدرسه اثرگذار است اشاره کنند؛ این دانش آموزان به مواردی همچون حمایت معلم، نوع روابط با همسالان، فعالیت های راهنمایی و مشاوره در مدرسه، قوانین انضباطی موجود در مدرسه و فراهم بودن فرصت ها برای رشد توانایی ها و استعدادهایشان اشاره کردند. کراچ، کیز و مک ماهون^۲ (۲۰۱۴) در تحقیقی نشان دادند که احساس تعلق به مدرسه در بین دانش آموزانی که روابط منفی با معلم خود دارند کمتر بوده و برعکس دانش آموزانی که دارای روابط مثبت با معلمشان هستند احساس تعلق به مدرسه بالاتری دارند.

در مجموع مروری بر پژوهش های صورت گرفته نشان می دهد که محققان به مطالعه نقش عوامل مختلف فردی و اجتماعی موثر بر تعلق به مدرسه پرداخته اند. چناچه احمدی و همکاران (۲۰۲۰) معتقدند احساس تعلق به مدرسه سازه ای است که از تأثیر عوامل فردی و اجتماعی متفاوت شکل می گیرد و نوعی تعهد و مسئولیت و انگیزش در دانش آموزان ایجاد می کند، از این رو شناسایی نقش والدین و معلمان به عنوان افرادی که در نزد دانش آموزان دوره ابتدایی جایگاه مهمی دارند، ضروری است (اوکیفی، ۲۰۱۳؛ کرهانی و همکاران، ۲۰۱۴؛ مولر و همکاران، ۲۰۲۰). علاوه بر این مرور تحقیقات نشان داد که تأثیر والدین و معلمان بر انگیزش تحصیلی به عنوان متغیری مهم در ایجاد احساس تعلق دانش آموزان به مدرسه حائز اهمیت است، لیکن در این خصوص پژوهشی که نقش پیش بینی کنندگی نگرش والدین و معلمان نسبت به مدرسه در احساس تعلق به مدرسه دانش آموزان را با توجه به نقش واسطه ای انگیزش تحصیلی بررسی کرده باشد مشاهده نشد. علاوه بر این براساس جستجوی محققان پژوهشی در ایران انجام نشده است که به بررسی رابطه میان نگرش های والدین و معلمان به مدرسه با احساس تعلق به مدرسه در گروه سنی دانش آموزان دوره ابتدایی پرداخته باشد. همچنین با وجود مبانی نظری و پژوهشی در ارتباط با روابط بین متغیرهای پژوهش تاکنون روابط علی این متغیرها در یک مدل بررسی نگردیده است. بر این اساس لازم است نقش متغیرهای نگرش به مدرسه (والدین و معلمان) و انگیزش تحصیلی در ارتباط با احساس تعلق به مدرسه مورد بررسی قرارگیرد تا با تعیین میزان تاثیر و با دستیابی به نتایج مستدل و منطقی، نتایج پژوهش برای کاربرد در نظام آموزشی مفید واقع گردد. بر این اساس هدف پژوهش حاضر تعیین رابطه بین

¹. Stevens, Hamman, & Olivarez

². Crouch, Keys, & McMahon

نگرش‌های والدین و معلمان به مدرسه با احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان با توجه به نقش واسطه‌ای انگیزش تحصیلی بود و سوالی که در پژوهش حاضر مطرح می‌شود این است که آیا نگرش‌های والدین و معلمان به مدرسه با واسطه‌گری انگیزش تحصیلی می‌توانند احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنند؟ در تبیین ارائه مدل پژوهش حاضر، از نظریه شناختی-اجتماعی بندورا^۱ (۲۰۰۲) که به تعامل عوامل فردی و محیطی در شکل‌گیری رفتارهای افراد می‌پردازد استفاده شد. همچنین با بهره‌گیری از نظریه خودتعیینی دسی و رایان^۲ (۲۰۰۲) در انگیزش، نقش واسطه‌ای انگیزش تحصیلی در رابطه بین نگرش‌های والدین و معلمان به مدرسه با احساس تعلق به مدرسه تعیین گردید (شکل ۱).

شکل ۱. مدل پیشنهادی پژوهش

روش پژوهش

طرح پژوهش حاضر از نوع همبستگی است که در آن رابطه بین نگرش‌های معلمان و والدین به مدرسه با احساس تعلق به مدرسه با نقش واسطه‌ای انگیزش تحصیلی به روش مدل‌یابی معادلات ساختاری بررسی گردید.

شرکت‌کنندگان پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان دوره ابتدایی سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ در شهر شیراز به همراه معلمان و والدین‌شان بودند. به منظور انتخاب حجم نمونه و روش نمونه‌گیری در

^۱. Bandura

^۲. Deci & Ryan

این پژوهش با استناد به دیدگاه کلاین^۱ (۲۰۱۶) که معتقد است در انجام مدل‌یابی معادلات ساختاری نمونه‌ای با حجم بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ نفر نمونه متوسط و مناسب محسوب می‌شود و در مواردی که واحدهای نمونه‌گیری متفاوت لیکن مرتبط با یکدیگر هستند انتخاب نمونه بالای ۱۵۰ نفر که با دقت انتخاب شده باشد مناسب است، شرکت‌کنندگان در این پژوهش به شیوه‌ی نمونه‌گیری چندمرحله‌ای انتخاب شدند، به این صورت که از چهار ناحیه‌ی آموزش و پرورش شهر شیراز، دو ناحیه و از هر ناحیه ۴ مدرسه پسرانه و ۴ مدرسه دخترانه به‌طور تصادفی انتخاب شدند. سپس در هر مدرسه یک معلم کلاس پنجم و یک معلم کلاس ششم انتخاب گردید و برای هر معلم (۳۲ معلم) نیز، ۵ دانش‌آموز و مادران آن‌ها به صورت تصادفی انتخاب و با ابزارهای پژوهش ارزیابی گردیدند. در نهایت نمونه شامل ۸۰ دانش‌آموز دختر و ۸۰ دانش‌آموز پسر پایه‌های پنجم و ششم و ۱۶۰ والد (مادر) بود. علت انتخاب دانش‌آموزان پایه‌های پنجم و ششم، توانایی آنان در پاسخ‌گویی به سؤالات پرسش‌نامه‌ها بود.

ابزارهای پژوهش

در این پژوهش از چهار ابزار برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد که در ادامه معرفی می‌شوند.

پرسش‌نامه احساس تعلق به مدرسه: به منظور اندازه‌گیری میزان احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان در پژوهش حاضر از پرسش‌نامه احساس ارتباط به مدرسه^۲ برو، بتی و وات^۳ (۲۰۰۴) استفاده شد که در پژوهش‌های متعدد جهت بررسی احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان بکار رفته است. این پرسش‌نامه شامل ۲۷ گویه و ۶ خرده‌مقیاس است که براساس طیف لیکرت ۴ درجه‌ای از ۴ (کاملاً موافقم) تا ۱ (کاملاً مخالفم) تنظیم شده است. برو و همکاران (۲۰۰۴) برای بررسی پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده کردند که برای کل پرسش‌نامه ضریب ۰/۷۵ و برای مولفه‌های حمایت معلم با نه گویه ۰/۸۹، مشارکت در اجتماع با چهار گویه ۰/۸۴، احساس رعایت عدالت و احترام با چهار گویه ۰/۷۵، احساس مثبت نسبت به مدرسه با چهار گویه ۰/۷۳، ارتباط فرد با مدرسه با سه گویه ۰/۶۹ و مشارکت علمی با سه گویه ۰/۷۸ گزارش نمودند. همچنین در بررسی روایی همگرایی پرسش‌نامه احساس تعلق به مدرسه، همبستگی آن با پرسش‌نامه انگیزش پیشرفت محاسبه شد و ضریب ۰/۴۴ به دست آمد (برو و همکاران، ۲۰۰۴). در ایران مکیان و کلانتر کوشه (۱۳۹۲) به بررسی روایی و پایایی این پرسش‌نامه بر روی ۳۵۰ نفر از دانش‌آموزان دبیرستانی دختر و پسر شهر تهران پرداختند. در پژوهش آن‌ها ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه ۰/۸۸ و برای زیرمقیاس‌های حمایت معلم، مشارکت در اجتماع، احساس رعایت عدالت و احترام در مدرسه، احساس مثبت نسبت به مدرسه، ارتباط فرد با مدرسه و مشارکت علمی ضرایبی به ترتیب برابر با

1. Kline

2. Students' Sense of Connectedness with School questionnaire

3. Brew, Beatty, & Watt

۰/۸۲، ۰/۶۹، ۰/۶۶، ۰/۳۳، ۰/۴۶ و ۰/۵۶ به دست آمد. در پژوهش حاضر جهت بررسی روایی این پرسش‌نامه از شیوه همبستگی بین گویه‌ها با نمره بعد استفاده گردید که مقادیر همبستگی برای حمایت معلم ۰/۳۳ تا ۰/۶۱، مشارکت در اجتماع ۰/۵۹ تا ۰/۸۰، احساس رعایت عدالت و احترام در مدرسه ۰/۶۶ تا ۰/۷۰، احساس مثبت به مدرسه ۰/۷۲ تا ۰/۷۸، ارتباط فرد با مدرسه ۰/۷۸ تا ۰/۸۲ و مشارکت علمی ۰/۶۳ تا ۰/۷۰ به دست آمد که همگی در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار هستند. قابل ذکر است که گویه‌های ۴، ۱۰، ۱۷ و ۲۱ به دلیل ضرایب کم از پرسش‌نامه حذف گردیدند. همچنین برای تعیین پایایی پرسش‌نامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد و ضرایب پایایی برای حمایت معلم، مشارکت در اجتماع، احساس رعایت عدالت و احترام در مدرسه، احساس مثبت به مدرسه، ارتباط با مدرسه و مشارکت علمی به ترتیب ۰/۶۲، ۰/۴۰، ۰/۴۱، ۰/۶۱، ۰/۴۵ و ۰/۳۵ به دست آمد.

پرسش‌نامه نگرش والدین به تحصیل و آموزش کودکان: برای بررسی نگرش والدین از

پرسش‌نامه نگرش والدین به تحصیل و آموزش کودکان^۱ که توسط سامال^۲ (۲۰۱۲) تهیه شده است استفاده گردید. این پرسش‌نامه ۲۳ گویه دارد که تقریباً دارای جملات مثبت و منفی به صورت برابر است و پاسخ به آن بر اساس مقیاس لیکرت ۴ درجه‌ای از کاملاً موافقم (۴) تا کاملاً مخالفم (۱) تنظیم شده است. این پرسش‌نامه به گونه‌ای است که نقطه نظر والدین در مورد ارزش مدرسه و آموزش زمان حال و آینده دانش‌آموزان را اندازه‌گیری می‌کند و در این پژوهش مخاطب پرسش‌نامه مادر دانش‌آموز است. روایی و پایایی پرسش‌نامه در پژوهش گاردیا و کار^۳ (۲۰۱۳) بررسی گردید. در این ارتباط ضریب پایایی با شیوه تنصیف برابر با ۰/۹۲ به دست آمد و روایی بر اساس مفاهیم و مبانی استخراج شده برای تهیه گویه‌ها و رابطه بین گویه‌ها با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آزمودنی‌ها بررسی و روایی محتوایی پرسش‌نامه تأیید گردید. از آنجایی که این پرسش‌نامه برای اولین بار در ایران به کار می‌رود مراحل مربوط به انطباق فرهنگی آن به این شرح انجام شد: ۱- ترجمه پرسش‌نامه از انگلیسی به فارسی، ۲- برگرداندن پرسش‌نامه از فارسی به انگلیسی، ۳- بررسی انطباق فرهنگی گویه‌ها، ۴- بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه. در پژوهش حاضر برای بررسی روایی پرسش‌نامه از شیوه تحلیل عاملی اکتشافی استفاده گردید و یک عامل به دست آمد که ۳۵/۲۷ درصد از واریانس نگرش را تبیین نمود. همچنین مقادیر شاخص کفایت نمونه‌گیری^۴ و آزمون کرویت بارتلت به ترتیب ۰/۶۸ و ۶۲۷/۰۲۹ ($p < 0/001$) بدست آمد. قابل ذکر است که پنج گویه به دلیل بار عاملی ضعیف حذف شدند. همچنین برای تعیین پایایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و ضریب پایایی ۰/۶۵ بدست آمد.

۱. Parents' Attitude towards Schooling and Teaching Kids Questionnaire

۲. Samal

۳. Gardia & Kaur

۴. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)

پرسش نامه نگرش معلمان به مدرسه: سازمان توسعه و همکاری اقتصادی^۱ در زیرگروه آموزش و پرورش به تهیه مجموعه پرسش نامه‌هایی جهت بررسی نگرش، رضایت شغلی، ویژگی‌های شخصیتی و توسعه حرفه‌ای معلمان و مدیران با عنوان پرسش نامه‌های نظرسنجی بین‌المللی آموزش و یادگیری^۲ (۲۰۱۳) پرداخته است که در این پژوهش جهت بررسی نگرش معلمان به مدرسه از بخش پرسش‌های رشد حرفه‌ای معلم^۳، ۱۰ گویه مربوط به نگرش معلم نسبت به مدرسه انتخاب گردید که پاسخ به آن‌ها بر روی پیوستاری از کاملاً موافقم (۴) تا کاملاً مخالفم (۱) قرار دارد و نگرش معلمان را به آموزش و مدرسه مورد بررسی قرار می‌دهد. پرسش‌نامه حاضر در بیش از بیست کشور مورد استفاده قرار گرفته و ویژگی‌های روان‌سنجی آن تأیید شده است. در این ارتباط زکریا^۴ (۲۰۲۰) با مقایسه یافته‌های حاصل از پژوهش در کشورهای مختلف با توجه به ویژگی‌های جمعیت شناختی معلمان و دانش‌آموزان روایی محتوایی پرسش‌نامه را تأیید نمود. همچنین در فاصله زمانی یک‌ماهه ضریب بازآزمایی پرسش‌نامه نیز بررسی و میزان ۰/۹۰ بدست آمد. قابل ذکر است از آنجایی که این پرسش‌نامه برای اولین بار در ایران به کار می‌رود مراحل مربوط به انطباق فرهنگی آن به این صورت انجام شد: ۱- ترجمه پرسش‌نامه از انگلیسی به فارسی، ۲- برگرداندن پرسش‌نامه از فارسی به انگلیسی، ۳- بررسی انطباق فرهنگی گویه‌ها، ۴- بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه. در پژوهش حاضر برای بررسی روایی پرسش‌نامه از شیوه تحلیل عاملی اکتشافی استفاده گردید و یک عامل بدست آمد که ۲۸/۲۷ درصد از واریانس نگرش را تبیین نمود. همچنین مقادیر شاخص کفایت نمونه‌گیری ۰/۶۸ و آزمون کرویت بارتل (۶۲۷/۰۲۹) $(p < ۰/۰۰۱)$ بدست آمد. قابل ذکر است که سه گویه به دلیل بار عاملی ضعیف حذف گردیدند. علاوه بر این، به منظور تعیین پایایی پرسش‌نامه از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید و ضریب ۰/۷۵ بدست آمد.

پرسش‌نامه انگیزش تحصیلی: به منظور سنجش انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان از پرسش‌نامه خودتنظیمی تحصیلی^۵ رایان و کانل^۶ (۱۹۸۹) استفاده شد. این پرسش‌نامه که توسط دانش‌آموزان تکمیل شد دارای ۳۲ گویه و چهار خرده‌مقیاس شامل سبک‌های تنظیمی بیرونی، درون‌فکنی، همانندسازی و درونی است که به‌طور کلی به دو بعد سبک تنظیم کنترلی (بیرونی و درون‌فکنی) و سبک تنظیم خوداستقلالی (همانندسازی و درونی) تقسیم می‌شوند. در این پرسش‌نامه هر سبک تنظیمی بر اساس چهار نوع فعالیت (انجام تکالیف مدرسه، انجام تکالیف در کلاس، پاسخ به پرسش‌های سخت در کلاس و عملکرد خوب در مدرسه) توسط هشت گویه مورد ارزیابی قرار

^۱. The Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)

^۲. Teaching and Learning International Survey (TALIS)

^۳. Teacher Professional Development

^۴. Zakariya

^۵. Academic Self-Regulation Questionnaire

^۶. Ryan & Connell

می‌گیرد و در مقابل هر گویه طیف لیکرتی چهار درجه‌ای از کاملاً درست (۴) تا اصلاً درست نیست (۱) قرار دارد. روایی و پایایی این ابزار توسط البرزی (۱۳۸۶) بررسی و مطلوب گزارش شد. در پژوهش البرزی پایایی این پرسش‌نامه بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برای سبک تنظیم کنترلی ۰/۸۱ و سبک تنظیم خوداستقلالی ۰/۷۷ بدست آمد و روایی پرسش‌نامه بر اساس همبستگی هر گویه با نمره کل مورد بررسی قرارگرفت و ضرایب همبستگی بین ۰/۳۰ تا ۰/۸۴ برای ابعاد مختلف به دست آمدند. در پژوهش البرزی (۱۳۸۶) با استفاده از روش تحلیل عاملی وجود دو بعد در پرسش‌نامه که عبارتند از سبک تنظیم خودکنترلی و سبک تنظیم خوداستقلالی تأیید گردید. در پژوهش حاضر برای محاسبه روایی از روش همبستگی بین گویه‌ها با ابعاد استفاده گردید که دامنه ضرایب به‌دست‌آمده برای بعد کنترلی ۰/۳۷ تا ۰/۷۳ و برای بعد خوداستقلالی ۰/۳۱ تا ۰/۶۴ بود. همه ضرایب در سطح $p < 0/001$ معنی‌دار هستند. قابل ذکر است که گویه‌های ۱، ۲، ۹، ۱۰، ۱۷، ۲۴ و ۲۶ به دلیل همبستگی پایین با نمره کل از مجموعه گویه‌ها حذف شدند. همچنین برای بررسی پایایی پرسش‌نامه انگیزش تحصیلی از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید که برای بعد کنترلی ضریب ۰/۸۲ و برای بعد خوداستقلالی ضریب ۰/۷۴ به دست آمد.

در پژوهش حاضر برای پاسخ‌گویی به سؤال پژوهش، از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری با بکارگیری نرم‌افزار AMOS استفاده شد و شاخص‌های برازش مدل استخراج گردید.

یافته‌ها

قبل از آزمون مدل، جهت اطمینان از رعایت مفروضه‌های اصلی مدل‌یابی معادلات ساختاری، دو مفروضه آن (نرمال بودن^۱ و هم‌خطی چندگانه^۲) مورد بررسی قرار گرفت. برای بررسی نرمال بودن تک‌متغیری از شاخص‌های کجی^۳ و کشیدگی^۴ متغیرهای مشاهده‌شده در نرم‌افزار AMOS استفاده گردید. دامنه مقادیر ضریب کجی از ۰/۰۷۵- تا ۰/۶۴۲- و دامنه مقادیر ضریب کشیدگی از ۰/۰۱۳ تا ۰/۳۶۷- بود. در مجموع مقادیر کجی و کشیدگی مربوط به تمام متغیرهای مشاهده‌شده، کمتر از یک بود که بیانگر آن است که توزیع هیچ‌کدام از متغیرهای مشاهده‌شده، تفاوت معنی‌دار با توزیع نرمال ندارد. هم‌خطی چندگانه متغیرهای پیش‌بین نیز با استفاده از آماره اغماض یا تحمل^۵ و عامل تورم واریانس^۶ بررسی شد. نتایج نشان داد که مقادیر ارزش‌های تحمل به‌دست‌آمده برای متغیرها بالای ۰/۱۰ و در دامنه ۰/۶۶ تا ۰/۸۸ بود که نشان‌دهنده نبود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای

^۱. normality

^۲. multicollinearity

^۳. skewness

^۴. kurtosis

^۵. tolerance

^۶. Variance Inflation Factor (VIF)

پیش‌بین است. همچنین مقدار عامل تورم واریانس به‌دست‌آمده برای متغیرها کوچک‌تر از ۱۰ و در دامنه ۱/۱۴ تا ۱/۵۱ بود که بیانگر نبود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین است. به منظور پاسخ به سوال پژوهش ابتدا روابط بین متغیرهای پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون محاسبه گردید. همچنین شاخص‌های توصیفی از جمله میانگین و انحراف استاندارد متغیرها نیز محاسبه گردید که نتایج حاصل از آن در جدول ۱ آمده است.

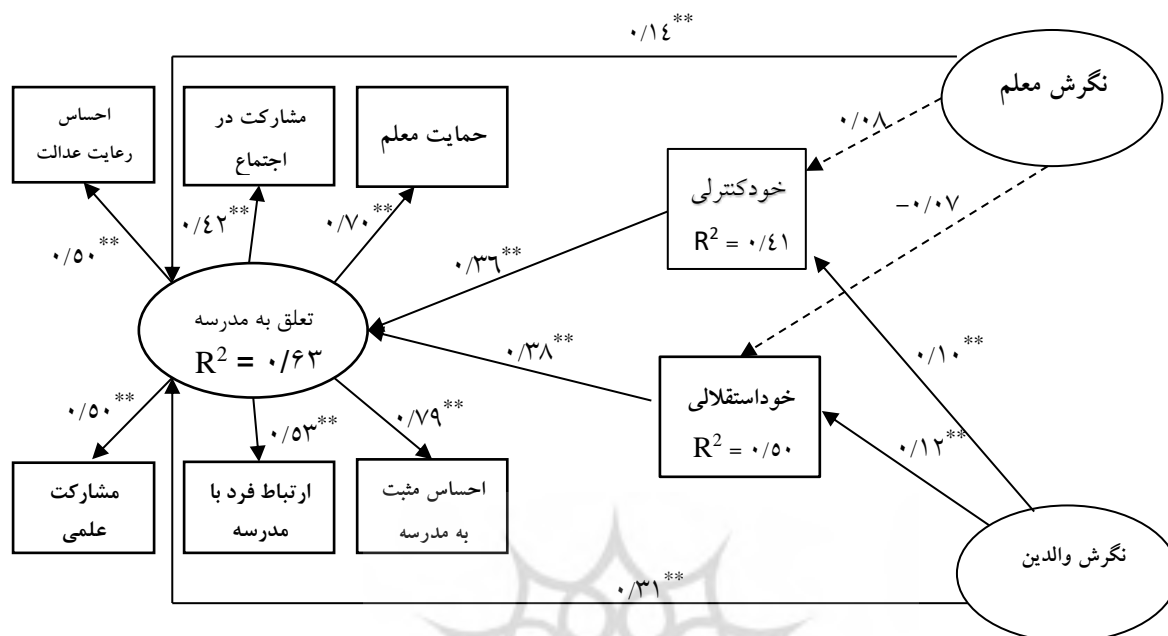
جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	۱	۲	۳	۴	۵
۱- احساس تعلق	۳۶/۴۳	۶/۷۳	۱				
۲- خود کنترلی	۱۸/۳۴	۴/۸۴	۰/۵۷**	۱			
۳- خود استقلالی	۲۱/۲۴	۴/۸۲	۰/۵۲**	۰/۶۹**	۱		
۴- نگرش معلم	۱۳/۰۳	۱/۷۰	۰/۱۸*	۰/۷۸**	۰/۶۱**	۱	
۵- نگرش والدین	۴۰/۷۴	۴/۹۰	۰/۳۸**	۰/۱۰	۰/۱۱	۰/۶۶**	۱

** p < ۰/۰۰۱ * p < ۰/۰۵

در جدول ۱ ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش ارائه شده است. روابط مشاهده شده بین متغیرهای برون‌زاد، واسطه‌ای و درون‌زاد معنی‌دار است. بنابراین، انجام تحلیل مدل‌یابی معادلات ساختاری در پژوهش امکان‌پذیر است.

در بررسی مدل پژوهش ابتدا شاخص‌های برازش مدل محاسبه شد و این مقادیر به دست آمد: $PCLOSE = ۰/۳۵$, $RMSEA = ۰/۰۵$, $NFI = ۰/۸۸$, $CFI = ۰/۹۷$, $AGFI = ۰/۹۲$, $GFI = ۰/۹۶$ که بر اساس نظر کلاین (۲۰۱۶) مقادیر بدست آمده مطلوب و قابل قبول هستند. مدل نهایی پژوهش در شکل ۲ آمده است. در این شکل ضرائب مسیرها (ضریب استاندارد رگرسیون) آورده شده و مسیرهای غیرمعنی‌دار مدل نیز به صورت خط‌چین نشان داده شده است.

** $p \leq 0.001$

شکل ۲. مدل تجربی پژوهش

در جدول ۲ نیز ضرائب استاندارد اثر مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای مدل پژوهش آورده شده است. با توجه به شکل ۲ و جدول ۲، می‌توان گفت که نگرش معلم به مدرسه ($p \leq 0.001$)، $\beta = 0.14$ و نگرش والدین به مدرسه ($p \leq 0.001$)، $\beta = 0.31$ پیش‌بینی کننده مستقیم و معنی‌دار احساس تعلق به مدرسه بودند. همچنین در متغیر انگیزش تحصیلی، هر دو بعد خودکنترلی ($\beta = 0.36$ ، $P \leq 0.001$) و خوداستقلالی ($\beta = 0.38$ ، $P \leq 0.001$) پیش‌بینی کننده معنی‌دار احساس تعلق به مدرسه بودند.

برای برآورد و تعیین معنی‌داری ضریب مسیر غیرمستقیم از دستور بوت‌استرپ در نرم افزار AMOS استفاده گردید. بر این اساس نتایج نشان داد انگیزش تحصیلی رابطه بین نگرش والدین و احساس تعلق به مدرسه را واسطه‌گری می‌کند ($\beta = 0.22$ ، $p < 0.001$) با حد بالای ۰/۲۲ و حد پایین ۰/۲۱). نقش واسطه‌ای انگیزش تحصیلی در رابطه بین نگرش معلم و احساس تعلق به مدرسه معنی‌دار نبود. در نهایت همانگونه که در شکل ۲ ملاحظه می‌شود این مدل توانسته است ۶۳ درصد از واریانس احساس تعلق به مدرسه را تبیین نماید.

جدول ۲. اثر مستقیم، غیرمستقیم و کل استاندارد متغیرهای مدل پژوهش

مسیر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	سطح معنی داری	اثر کل
نگرش والدین به بعد خوداستقلالی	۰/۱۲	-	۰/۰۰۱	۰/۱۲
نگرش والدین به بعد خودکنترلی	۰/۱۰	-	۰/۰۰۱	۰/۱۰
نگرش والدین به تعلق به مدرسه	۰/۳۱	۰/۲۲	۰/۰۰۱	۰/۵۳
نگرش معلم به تعلق به مدرسه	۰/۱۴	-	۰/۰۰۱	۰/۱۴
بعد خودکنترلی به تعلق به مدرسه	۰/۳۶	-	۰/۰۰۱	۰/۳۶
بعد خوداستقلالی به تعلق به مدرسه	۰/۳۸	-	۰/۰۰۱	۰/۳۸

بحث و نتیجه‌گیری

همان‌گونه که گفته شد، هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه نگرش‌های والدین و معلمان به مدرسه با احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان با توجه به نقش واسطه‌ای انگیزش تحصیلی بود. احساس تعلق به مدرسه سازه‌ای در روان‌شناسی است که با مجموعه‌ای از عوامل قابل تبیین است. در پژوهش حاضر دو عامل اساسی نگرش و انگیزش تحصیلی مورد بررسی قرار گرفت. از بین نگرش‌ها، نگرش‌های والدین و معلمان به عنوان افرادی که در دوره ابتدایی بیشترین تاثیر را در احساس تعلق به مدرسه و زندگی دانش‌آموزان دارند، مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحلیل‌های آماری حاکی از آن بود که نگرش‌های والدین و معلمان به مدرسه پیش‌بینی کننده مثبت و معنی‌دار احساس تعلق در دانش‌آموزان هستند. ضمن آن که نگرش والدین از طریق باورهای انگیزشی نیز در ایجاد احساس تعلق دانش‌آموزان نقش معنی‌دار داشت. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های یولا و همکاران (۲۰۱۳)؛ تنهای رشوانلو و همکاران (۲۰۲۰)، کره‌ان و همکاران (۲۰۱۴) و کراچ و همکاران (۲۰۱۴) همسو است. در تبیین این یافته‌ها می‌توان به فرایندهای شناختی و انگیزشی شامل ارضای نیازها، ارائه مشوق‌ها و شکل‌گیری باورها نسبت به درس و تحصیل اشاره کرد که معلمان و والدین برای دانش‌آموزان تسهیل و ایجاد می‌کنند. چنانچه مک‌نلی (۲۰۰۲) معتقد است سیستم مدرسه نقش اساسی در ایجاد احساس تعلق در دانش‌آموزان دارد و این نقش ناشی از تأثیرات پایدار و گسترده‌ای است که مدرسه در تعامل با سیستم و نظام‌های اجتماع و خانواده برای دانش‌آموزان دارد. از دیگر نتایج پژوهش حاضر اثر مستقیم و معنی‌دار نگرش معلم بر احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان بود که این یافته با یافته‌های پژوهش‌های جیانگ و همکاران (۲۰۱۸)؛ کره‌ان و

همکاران (۲۰۱۴)؛ ایتو (۲۰۱۱) و کراچ و همکاران (۲۰۱۴) همسو است. معلمانی که نسبت به دانش‌آموزان خوش‌بین هستند نه تنها به آن‌ها در هنگام سختی کمک می‌کنند بلکه به آن‌ها احترام می‌گذارند، به دقت به حرف‌هایشان گوش می‌کنند و ارتباط مناسبی با دانش‌آموزان خود دارند (احمد، عمرانی، کورشی و صمد^۱، ۲۰۱۸). برندمیلر، دامونت و بکر^۲ (۲۰۲۰) معتقدند معلم در دوره ابتدایی نقش و جایگاه ویژه‌ای در شکل‌گیری ساختارهای شناختی، عاطفی و انگیزشی دانش‌آموزان دارد. افزون بر این همانگونه که گفته شد، معلم در موقعیتی قرار دارد که می‌تواند از طریق ایجاد احترام، توجه و راهنمایی به موقع و ارتباط مثبت با دانش‌آموزان احساس تعلق به مدرسه را در آنان افزایش دهد. از سوی دیگر می‌توان گفت نگرش مثبت معلمان به مدرسه و فعالیت‌های تحصیلی بر میزان تلاش و مسئولیت‌پذیری آنان در جهت‌دهی و هدایت فعالیت‌های مدرسه‌ای دانش‌آموزان موثر است و می‌تواند احساس تعلق در دانش‌آموزان را تقویت نماید.

یافته دیگر پژوهش بیانگر عدم معنی‌داری مسیر نگرش معلم به متغیر انگیزش تحصیلی بود. در تبیین عدم تأثیر معلم بر انگیزش باید توجه داشت که پژوهش حاضر رابطه بین متغیرها را در یک مدل بررسی می‌کند که در این میان ممکن است متغیری نقش بنیادینی فراتر از تأثیر از طریق متغیر واسطه داشته باشد. به عبارتی در پژوهش حاضر نگرش معلم به صورت مستقیم بر احساس تعلق دانش‌آموزان تأثیر معنی‌دار داشت. نکته قابل توجه دیگر در این خصوص مفهوم انگیزش در نظام آموزشی ایران است. شاید بتوان گفت با توجه به اینکه نظام آموزشی ایران نظامی رقابتی است و معلمان در این نظام بیشتر به تأمین خوراک فکری در دانش‌آموزان می‌پردازند، بنابراین توجه به مسائل انگیزشی تحت‌الشعاع مسائل شناختی قرار می‌گیرد.

یافته دیگر این پژوهش نشان داد که نگرش والدین هم به صورت مستقیم و هم با واسطه‌گری انگیزش تحصیلی بر احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه اثر داشت. این یافته پژوهش با نتایج تحقیقات اصلا ن‌ترک و ماولی (۲۰۲۰)؛ مولر و همکاران (۲۰۲۰)؛ تنهای رشوانلو و همکاران (۲۰۲۰)؛ البرزی (۱۳۸۶) و کریمی (۱۳۸۸) همسو است. البرزی (۱۳۸۶) در پژوهش خود معتقد است در ایران، مسئولیت تعلیم و تربیت فرزندان بیشتر بر عهده مادران است. بر همین اساس مادران به دلیل جایگاه و مسئولیت‌پذیری، تعهد و احساس وظیفه‌ای که در مقابل فرزندان خود دارند، تلاش زیادی جهت فعالیت‌های آموزشی و تربیتی فرزندان دارند. در این راستا نتایج برخی پژوهش‌ها حاکی از آن است که با توجه به نوع نگرش والدین به مدرسه، تفاوت‌های تربیتی و آموزشی در شمول و هدایت‌دهی فرزندان در انجام فعالیت‌های تحصیلی بین والدین وجود دارد و برخی والدین ارتباط و مشارکت بیشتری با مدرسه دارند و عاملی برای ایجاد احساس تعلق به مدرسه در فرزندان خود

^۱. Ahmed, Umrani, Qureshi, & Samad

^۲. Brandmiller, Dumont, & Becker

هستند (اصلان ترک و ماولی، ۲۰۲۰؛ تنهای رشوانلو و همکاران، ۲۰۲۰؛ مولر و همکاران، ۲۰۲۰). والدینی که اعتقادات و نگرش‌های مثبتی نسبت به جو آموزشی مدرسه، پیشرفت فرزندان خود، برنامه‌های مدرسه و آینده آنان داشته باشند، کودکان خود را به انجام تکالیف مدرسه تشویق می‌کنند و کسب مهارت‌های اجتماعی را در گروه مدرسه رفتن می‌دانند (کریمی، ۱۳۸۸). والدینی که نگرش مثبت‌تر، انتظارات بیشتر و باورهای بیشتری به نقش آموزش در پیشرفت تحصیلی فرزندان خود داشته باشند، اهمیت بیشتری به جریان یادگیری و آموزش می‌دهند و این مسئله بر روی فرزندانشان اثر مثبت دارد. در ایران به‌طور کلی والدین احساس نگرانی بیشتری نیز نسبت به فعالیت‌های تحصیلی دارند، در نتیجه تلاش بیشتری برای جذب فرزندانشان به آموزش می‌کنند (البرزی، ۱۳۸۶).

درخصوص نقش والدین در باورهای انگیزشی نیز، همانگونه که مشاهده شد نگرش والدین پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنی‌دار دو سبک تنظیم خوداستقلالی و خودکنترلی بود. در این راستا می‌توان از نظریه‌های روان‌شناسان اجتماعی و تربیتی به‌ویژه نظریه ارزیابی شناختی آدامز، لیتل و رایان^۱ (۲۰۱۷) استفاده نمود. براساس این نظریه والدین به عنوان الگوهای شاخص و برجسته کودکان هستند که هم با نقش تسهیل‌کننده به آموزش مهارت‌ها، توانمندی‌ها و شایستگی‌ها در فرزندان می‌پردازند و هم می‌توانند نقش منفی و بازدارنده در این خصوص داشته باشند. در پژوهش حاضر زمانی که نقش انگیزش به مدل وارد می‌شود، می‌توان گفت والدینی که موفق به ایجاد انگیزه در تحصیل و خوداستقلالی در فرزندان شده‌اند، در ایجاد احساس تعلق به مدرسه در فرزندانشان موفق‌تر به نظر می‌رسند؛ چرا که دانش‌آموزانی که با میل و اراده خودشان به فعالیت‌های مدرسه‌ای می‌پردازند و در فعالیت‌های مدرسه شرکت می‌کنند، از انجام تکالیف لذت می‌برند و از انجام دادن مسائل چالش برانگیز احساس رضایت می‌کنند، خود را جزئی از مدرسه می‌دانند و داوطلبانه در امور تحصیلی خود فعالیت می‌کنند (پرینس و هادوین، ۲۰۱۳؛ وانگ و همکاران، ۲۰۱۸).

در مورد نقش باورهای انگیزشی در احساس تعلق به مدرسه نتایج حاکی از آن بود که سبک تنظیم کنترلی و خوداستقلالی پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنی‌دار احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان بودند. نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های تحقیقات اوکیفی (۲۰۱۳)؛ حکیم‌زاده و همکاران (۱۳۹۱)؛ مولیناری و ماملی (۲۰۱۸)؛ فریمن و همکاران (۲۰۰۷)؛ احمدی و همکاران (۲۰۲۰)؛ ادلیبو (۲۰۰۷) همسو است. همانگونه که نتایج نشان داد هر دو بعد خوداستقلالی و خودکنترلی می‌توانند به نحو معنی‌دار بر احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان تاثیر بگذارند. دسی و رایان (۲۰۰۲) براین باورند که انگیزش درونی برای انجام یک فعالیت زمانی ایجاد می‌شود که فرد به صورت فعالانه به انجام کارها پردازد و این مسئله، نتیجه ارضاء نیازهای اساسی فرد است. بدین معنی که اگر فرد احساس آزادی و خوداستقلالی، توجه و پیوستگی و همچنین احساس شایستگی و توانمندی در

^۱. Adams, Little, & Ryan

انجام فعالیتی داشته باشد، نیازهای روانی و ذاتی وی ارضاء می‌شود و به گونه‌ای فعالانه به انجام رفتار اقدام می‌کند. انگیزش درونی زمانی تسهیل می‌شود که شرایط محیطی موجب ارضاء نیازهای روانی شود و زمانی کاهش می‌یابد که شرایط محیطی مانع از ارضاء نیازها گردد. همچنین بر اساس این نظریه، باورهای انگیزشی تحت تاثیر بافت‌های فرهنگی نقش گوناگونی ایفا می‌کنند. در جوامع جمع‌گرا برخلاف جوامع فردگرا باورهای انگیزشی و شناختی افراد متأثر از دیدگاه دیگران به ویژه افرادی است که اهمیت دارند (مارکوس و کیتایاما^۱، ۱۹۹۱). بر این اساس اگر توجه و کنترل والدین با اعمال سخت‌گیرانه و فشارهای مبنی بر انجام رفتار به شیوه‌ای خاص و بر اساس دستورها، انتظارات و خواسته‌های والدین نباشد، نقش اساسی و سازنده‌ای در ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی فرزندان خواهد داشت (فلدمن و ونتزل^۲، ۱۹۹۰). در همین راستا، آمابیل^۳ (۱۹۹۳) برای تبیین نقش انگیزش درونی و بیرونی در رفتارهای مختلف به اصلی با عنوان مشارکت بین برانگیزاننده‌ها اشاره می‌کند. در این اصل اعتقاد بر آن است که خودتنظیمی کنترلی و خوداستقلالی در برخی فرهنگ‌ها می‌توانند به صورت مشارکتی باعث افزایش یا کاهش رفتار گردند. به عبارتی اگر فردی دارای انگیزه کنترلی و بیرونی باشد با ارائه مشوق‌ها می‌تواند به صورت درونی به فعالیت خود ادامه دهد و یا برعکس اگر دارای انگیزه خوداستقلالی یا درونی باشد با ارائه تقویت‌های بیرونی می‌تواند انگیزه خود را بیشتر نماید که البته این امر بسیار متأثر از بافت فرهنگی افراد بویژه در مورد کودکان است.

در نهایت یافته‌های این پژوهش را می‌توان از دو جنبه کاربردهای نظری و عملی مورد توجه قرار داد. از جنبه نظری، می‌توان به جایگاه نگرش افراد تأثیرگذار در سال‌های اولیه کودکی در ایجاد احساس تعلق به مدرسه اشاره نمود و در این راستا به محققان علاقه‌مند در حوزه تعلیم و تربیت، توصیه به تمرکز و انجام پژوهش‌های بیشتر بر شناخت مکانیزم‌های تأثیرگذار بر شکل‌گیری نگرش‌های مثبت نسبت به تحصیل و مدرسه می‌گردد. از جایگاه عملی نیز این پژوهش می‌تواند اطلاعات مهمی برای دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت داشته باشد. با توجه به این که نقش والدین و معلمان در آموزش و پرورش نسبت به گذشته پررنگ‌تر شده است باید در برنامه‌ریزی‌ها به نقش افزایش دانش و مهارت معلم و والدین در خصوص متغیرهای پژوهش توجه بیشتری داشت. در این زمینه بویژه نقش والدین از طریق انگیزش و نقش معلمان به طور مستقیم بر احساس تعلق به مدرسه قابل توجه است که نیاز به برنامه‌ریزی کاربردی دارد.

از آنجا که پژوهش حاضر از نوع همبستگی است، باید در استنباط علی از یافته‌ها، احتیاط‌های لازم را انجام داد. همچنین با توجه به اینکه پژوهش بر دانش‌آموزان پایه‌های پنجم و ششم دوره

^۱. Markus & Kitayama

^۲. Feldman & Wentzel

^۳. Amabile

ابتدایی انجام گرفته است، در تعمیم نتایج به دوره‌های تحصیلی دیگر باید احتیاط لازم را به عمل آورد.

منابع

الف. فارسی

البرزی، محبوبه. (۱۳۸۶). تبیین واسطه‌گری باورهای انگیزشی در مدل خلاقیت کودکان با رویکرد به متغیرهای خانوادگی مدرسه‌ای و باورهای اسنادی در دانش‌آموزان مقطع ابتدایی. رساله دکتری، دانشگاه شیراز.

البرزی، محبوبه؛ خوشبخت، فریبا و درودی، رقیه. (۱۳۹۸). رابطه میزان استفاده از بازی‌های رایانه ای و اعمال کاری تحصیلی: نقش واسطه‌ای جهت‌گیری هدف در دانش‌آموزان مقطع ابتدایی. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۱۲(۱)، ۱۰۹-۱۲۹.

اورنجن، اعظم و شاطریان محمدی، فاطمه. (۱۳۹۴). رابطه بین استراتژی برانگیخته شده برای یادگیری با درگیری تحصیلی دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی با میانجی‌گری احساس تعلق به مدرسه. مقاله کنفرانس: دومین کنگره علمی پژوهشی سراسری توسعه و ترویج علوم تربیتی و روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و علوم فرهنگی اجتماعی ایران.

حکیم‌زاده، رضوان؛ ابوالقاسمی نجف‌آبادی، مهدی و نجاتی، فرهاد. (۱۳۹۱). مقایسه‌ی احساس تعلق به مدرسه، انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی در میان دانش‌آموزان مدارس هوشمند (مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات) و مدارس عادی سال سوم دبیرستان شهر اصفهان. مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز، ۶(۱)، ۱۵۱-۱۷۰.

رمضان‌پور، علیرضا؛ کورش‌نیا، مریم؛ مهریار، امیر هوشنگ و جاویدی، حجت‌اله. (۱۳۹۸). رابطه بین ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده و احساس تعلق به مدرسه با تاب‌آوری تحصیلی به واسطه خودتنظیمی تحصیلی. فصلنامه علمی پژوهشی روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی، ۱۰، ۲۲۵-۲۴۶. کریمی، یوسف. (۱۳۸۸). نگرش و تغییر نگرش. مؤسسه نشر ویرایش.

مقیمیان، مریم و کریمی، طیبه (۱۳۹۱). ارتباط صفات شخصیت و انگیزش تحصیلی در دانشجویان پرستاری. نشریه پرستاری ایران، ۲۵(۷۵)، ۹-۲۰.

مکیان، راضیه‌السادات و کلانتر کوشه، محمد. (۱۳۹۲). هنجاریابی پرسش‌نامه احساس تعلق به مدرسه و ارتباط آن با فرسودگی تحصیلی و انگیزش پیشرفت در میان دانش‌آموزان شهر تهران. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، ۵(۲۰)، ۱۱۹-۱۳۸.

میرزاییگی، احمد؛ بختیارپور، سعید؛ افتخارصعادی، زهرا؛ مکوندی، بهنام و پاشا، رضا. (۱۳۹۷). مقایسه سرزندگی تحصیلی، احساس تعلق به مدرسه، انگیزه پیشرفت تحصیلی در بین

دانش‌آموزان دختر و پسر مدارس متوسطه دوم شهر ایلام. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۱۰۴-۱۰۸۵.

ب. انگلیسی

- Adams, N., Little, T. D., & Ryan, R. M. (2017). In development of self-determination through the life-course. *Self-determination theory*, (pp. 47-54). Springer, Dordrecht.
- Adelabu, D. H. (2007). Time perspective and school membership as correlates to academic achievement among African American adolescents. *Adolescence*, 42, 167-181.
- Ahmadi, S., Hassani, M., & Ahmadi, F. (2020). Student-and school-level factors related to school belongingness among high school students. *International Journal of Adolescence and Youth*, 25(1), 741-752.
- Ahmed, U., Umrani, W. A., Qureshi, M. A., & Samad, A. (2018). Examining the links between teachers support, academic efficacy, academic resilience, and student engagement in Bahrain. *International Journal of Advanced and Applied Sciences*, 5(9), 39-46.
- Albayrak, T., & Caber, M. (2018). Examining the relationship between tourist motivation and satisfaction by two competing methods. *Tourism Management*, 69, 201-213.
- Allen, K., Kern, M. L., Vella-Brodrick, D., Hattie, J., & Waters, L. (2018). What schools need to know about fostering school belonging: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 30(1), 1-34.
- Amabile, T. M. (1993). Motivational synergy: Toward new conceptualizations of intrinsic and extrinsic motivation in the workplace. *Human Resource Management Review*, 3(3), 185-201.
- Arslan, G. (2020). School belongingness, well-being, and mental health among adolescents: Exploring the role of loneliness. *Australian Journal of Psychology*. Advance online publication. doi:https://doi.org/10.1111/ajpy.12274.
- Arslan, G., Allen, K. A., & Ryan, T. (2020). Exploring the impacts of school belonging on youth wellbeing and mental health among Turkish adolescents. *Child Indicators Research*, 1-17.
- Aslanturk, H., & Mavoli, A. (2020). The sense of family belonging in university students from a single parent family compared with those from a two-biological-parent family. *Current Psychology*, 39(6), 2026-2039.
- Bandura, A. (2002). Social cognitive theory in cultural context. *Applied Psychology*, 51(2), 269-290.
- Booker, K. C. (2006). Exploring school belonging and academic achievement in African American adolescents. *Curriculum and Teaching Dialogue*, 6(2), 131.
- Brandmiller, C., Dumont, H., & Becker, M. (2020). Teacher perceptions of learning motivation and classroom behavior: The role of student characteristics. *Contemporary Educational Psychology*, 63, 101893.
- Brew, C., Beatty, B., & Watt, A. (2004). Measuring students' sense of connectedness with school. In *Australian Association for Research in Education Annual Conference*, Melbourne.
- Chapman, R. L., Buckley, L., Sheehan, M. C., Shochet, I. M., & Romaniuk, M. (2011). The impact of school connectedness on violent behavior, transport risk-taking behavior, and associated injuries in adolescence. *Journal of School Psychology*, 49(4), 399-410.
- Çıkrıkçı, Ö., & Erzen, E. (2020). Academic procrastination, school attachment, and life satisfaction: a mediation model. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 1-18.

- Crouch, R., Keys, C. B., & McMahon, S. D. (2014). Student-teacher relationships matter for school inclusion: School belonging, disability, and school transitions. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 42(1), 20-30.
- Deci, E. I., & Ryan, R.M. (2002). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.
- Dunkley, D. M., Zuroff, D. C., & Blankstein, K. R. (2006). Specific perfectionism components versus self-criticism in predicting maladjustment. *Personality and Individual Differences*, 40(4), 665-676.
- Feldman, S. S., & Wentzel, K. R. (1990). The relationship between parenting styles, sons' self-restraint, and peer relations in early adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 10(4), 439-454.
- Freeman, T. M., Anderman, L. H., & Jensen, J. M. (2007). Sense of belonging in college freshmen at the classroom and campus levels. *The Journal of Experimental Education*, 75(3), 203-220.
- Gardia, A., & Kaur, N. (2013). A study of parental attitude towards schooling. *International Journal of Basic and Advanced Research*, 3(2), 8-23
- Giani, M. S., & O'Guinn, C. M. (2010). Building supportive relationships as a foundation for learning. In K. Geiser & C. O'Guinn (Eds.), *Youth in the middle: Envisioning and implementing a whole-school youth development approach: A guide for middle school leaders* (pp. 81-89). Palo Alto, CA: John W. Gardner Center for Youth and Their Communities. Available from http://jgc.stanford.edu/docs/YIM_Toolkit_100429.pdf.
- Hidalgo, M.C. & Hernandez, B. (2001). Place Attachment: Conceptual Empirical Questions. *Journal of Psychology*, 21, 273-278.
- Ito, A. (2011). Enhancing school connectedness in Japan: The role of homeroom teachers in establishing a positive classroom climate. *Asian Journal of Counselling*, 18(1), 41-62.
- Jiang, Y., Rosenzweig, E. Q., & Gaspard, H. (2018). An expectancy-value-cost approach in predicting adolescent students' academic motivation and achievement. *Contemporary Educational Psychology*, 54, 139-152.
- Karcher, M. J. (2005). *Connectedness and school violence: a framework for developmental interventions*. In: E. R. Gerler (Editor), *handbook of school violence*. Binghamton, NY: Haworth Press.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. New York: The Guilford Press
- Korhonen, J., Linnanmäki, K., & Aunio, P. (2014). Learning difficulties, academic well-being and educational dropout: A person-centered approach. *Learning and Individual Differences*, 31, 1-10.
- Liu, Y., Carney, J. V., Kim, H., Hazler, R. J., & Guo, X. (2020). Victimization and students' psychological well-being: The mediating roles of hope and school connectedness. *Children and Youth Services Review*, 108, 104674.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224.
- McNeely, C. A. (2002). Promoting school connectedness: Evidence from the national longitudinal study of adolescent health. *Journal of School Health*, 72(4), 138-146.
- Moeller, R. W., Seehuus, M., & Peisch, V. (2020). Emotional Intelligence, Belongingness, and Mental Health in College Students. *Frontier Psychology*, 11, 93-115.
- Molinari, L., & Mameli, C. (2018). Basic psychological needs and school engagement: A focus on justice and agency. *Social Psychology of Education*, 21(1), 157-172.
- National Center for Education Statistics (NCES). (2006). *Dropout and completion rates in the United States: 2006*. Retrieved December 2, 2008, from <http://nces.ed.gov/pubs2008/2008053.pdf>.

- O'Keeffe, P. (2013). A sense of belonging: Improving student retention. *College Student Journal*, 47(4), 605-613.
- Prince, E. J., & Hadwin, J. (2013). The role of a sense of school belonging in understanding the effectiveness of inclusion of children with special educational needs. *International Journal of Inclusive Education*, 17(3), 238-262.
- Ratelle, C. F., Gyay, F., Larose, S., & Senecal, C. (2004). Family correlates of trajectories of academic motivation during a school transition: A semiparametric group-based approach. *Journal of Educational Psychology*, 96(4), pp. 743-745.
- Reschly, A. L., Huebner, E. S., Appleton, J. J., & Antaramian, S. (2008). Engagement as flourishing: The contribution of positive emotions and coping to adolescents' engagement at school and with learning. *Psychology in the Schools*, 45(5), 419-431.
- Ryan, R. M., & Connell, J. P. (1989). Perceived locus of causality and internationalization: Examining reasons for acting in two domains. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 749-761.
- Samal, R. (2012). *Parents' attitude towards schooling and education of children*. Department of Humanities & Social Sciences. National Institute of Technology. Rourkela-769008, Odisha, India.
- Stevens, T., Hamman, D., & Olivarez Jr, A. (2007). Hispanic students' perception of White teachers' mastery goal orientation influences sense of school belonging. *Journal of Latinos and Education*, 6(1), 55-70.
- Tanhaye Reshvanloo, F., Saeidi Rezvani, T., Jami, R., & Seadatee Shamir, A. (2020). Psycho-social well-being in female students: The role of perceived parental autonomy support and warmth. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 3(3), 1-8.
- The Organization for Economic Cooperation and Development Teaching and Learning International Survey (TALIS-2013). <https://www.oecd.org.school.talis-2013>.
- Ullah, M. I., Sagheer, A., Sattar, T., & Khan, S. (2013). Factors influencing students' motivation to learn in Bahauddin Zakariya University, Multan (Pakistan). *International Journal of Human Resource Studies*, 3(2), 90.
- Wang, Y., Tian, L., & Huebner, E. S. (2018). Basic psychological needs satisfaction at school, behavioral school engagement, and academic achievement: Longitudinal reciprocal relations among elementary school students. *Contemporary Educational Psychology*, 56, 130-139.
- Yuen, M., Lee, Q. A., & Shea, P. M. (2012). Factors influencing school connectedness: Chinese adolescents' perspectives. *Asia Pacific Education Review*, 13(1), 55-63.
- Zakariya, Y.F. (2020). Investigating some construct validity threats to TALIS 2018 Teacher Job Satisfaction Scale: Implications for social science researchers and practitioners. *Social Sciences*, 9(4), 38-52. <https://doi.org/10.3390/socsci9040038>

English Abstract

Investigating the Role of Parents' and Teachers' Attitudes towards School in Students' Sense of Belonging to School: The Mediating Role of Academic Motivation

Mahboubeh Alborzi*, **Fariba Khoshbakht****,
Maryam Zakizadeh***

The objective of this study was to investigate the mediating role of academic motivation in the relationship between parents' and teachers' attitudes towards school and students' sense of belonging to school. The participants of this study were consisted of 160 fifth-grade boys and girls, their mothers, and 32 of their teachers at Shiraz, Iran, who were selected based on multi-stage sampling method. Students' Sense of Connectedness with School Questionnaire (Brew, Beatty & Watt, 2004), Parents' Attitude towards Schooling and Education of Children Questionnaire (Samal, 2014), Teaching and Learning International Survey (TALIS, 2013) and Academic Self-Regulation Questionnaire (Ryan & Connell, 1989) were used for collecting data in this study. According, Cronbach's alpha and factor analysis were run to determine reliability and validity of each of the aforementioned instruments. Based on the results, the questionnaires were both valid and reliable. The obtained data was then analyzed using SPSS and AMOS software. Next, the goodness of fit of the model was examined and confirmed. As the results indicated, parents' attitudes towards school were positive predictors of students' sense of belonging to school and both directly and indirectly through mediating of academic motivation affected it. However, teachers' attitudes towards school affected students' sense of belonging to school only directly. Additionally, although the control and self-independence dimensions of motivation beliefs were both positive and significant predictors of students' sense of belonging to school, the self-independence dimension was a stronger predictor of it. Based on the overall results of this study, it is recommended that school education system pay more attention to parents' and teachers' beliefs about and attitudes towards school, and thus provide the basis for increasing students' academic motivation and sense of belonging to school.

Keywords: academic motivation, parents' attitudes, teachers' attitudes, sense of belonging to school

*Associate Professor of Educational Psychology, Department of Foundations of Education, School of Education and Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran (Corresponding author) (malborzi@shirazu.ac.ir).

** Associate Professor of Educational Psychology, Department of Foundations of Education, School of Education and Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran (khoshbakht@shirazu.ac.ir).

***Master of Elementary Education, School of Education and Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran (zakizadeh@yahoo.com).